

Latvia

Nazistisk land?

Ap 6/5 - 98

Av Ieva Zigure Kūl, Bærum

I det siste har det vært endel skriverier om Latvia i norske medier. Det har handlet mye om tidligere latviske SS-soldater som møttes for å minnes sin innsats under krigen, også Latvias forsværssjef deltok i denne markeringen.

Latvia er sannsynligvis et nazistisk land, latviere misliker jøder, russere og muligens også alle andre som ikke er latviere, slik har jeg opplevd det jeg har hørt fra norske medier om Latvia. Men nesten ingen steder har det kommet opp hva som ligger under dette. Er virkelig Latvia et nazistisk land?

Under annen verdenskrig måtte latviere kjempe enten sammen med russere eller med tyskere, det fantes ikke andre muligheter. De fleste av de latviske soldatene kunne ikke velge hvem de ville kjempe sammen med, eller om de ville kjempe. De ble innkalt i det militære enten av tyskerne eller av russerne. De var små skruer i et stort system som latviere ikke forsto så mye av. Selvfølgelig var det noen som prøvde å rømme, og ikke alle var lydige mot den makten som hersket. Men både av russere og tyskere ble latviere fortalt at de kjempet for sitt eget land, som de skul-

le få tilbake etter krigens slutt. Det var en lignende situasjon under første verdenskrig, og da fikk latviere landet sitt uavhengig.

Jeg vil ikke si at de latviere som kjempet på tysk side gjorde en dårligere jobb eller var mer umenneskelige enn de som kjempet sammen med russere. Begge sidene var med på å drepe uskyldige mennesker, de kunne være jøder eller familier til dem som var på tysk side, eller litt rikere folk som kommunistene ikke ville ha noe av.

De tidligere SS-legionærene som møttes for ikke så lenge siden, mintes sin innsats under krigen, sin innsats for å få Latvia uavhengig igjen. De kjempet mot russere, men de kjempet ikke for tyskere. De var med på jødeutryddelser, ingen god gjerning, men de som ikke fulgte tyskernes kommandoer, ble skutt, akkurat slik som de som ikke fulgte russernes kommandoer.

I noen artikler står det at russiske pensjonister har det forferdelig økonomisk i Latvia, slik at endel av dem er nødt til å tigge på gatene i Riga. Russiske pensjonister har det akkurat på samme måten økonomisk som latviske pensjonister. Ikke bare pensjonister, men også andre mennesker – både latviere og russere – i Latvia har det vanskelig.

En av mine beste venner er russer som er født og oppvokst i Latvia. Hun kan latvisk. Svigerinnen hennes har bodd i Latvia i cirka ti år nå. Hun kom fra Hviterussland for å studere, senere giftet hun seg med broren til min venninne og ble i Latvia. Hun kan ikke latvisk ennå, noe jeg har vanskelig for å forstå.

For å få jobb eller plass på universitetet her i Norge, må jeg fremvise et papir på at jeg kan norsk og hvor godt jeg kan det. Noe lignende er det i Latvia, og derfor bestemte Jelena, som hun heter, å få seg et papir på at hun kan latvisk. Det som skjedde var at min venninne gikk og tok latvisk eksamen istedenfor Jelena. De hadde fått høre tanken fra noen andre som hadde gjort det på den måten, og syntes det var en god tanke. Slik er motivasjonen og respekten for det latviske språket og den latviske kulturen blant endel russere i Latvia.

For å få latvisk statsborgerskap skal utlendinger i Latvia avlegge eksamen i latvisk språk. I norske medier har dette kommet frem som en nesten umenneskelig lov. Stakkars russere som må lære seg latvisk. Men hvorfor har latvi-

ere laget en slik statsborgerskapslov?

Det er ca. 700 000 russere i Latvia som ikke har latvisk statsborgerskap, av 2,5 millioner innbyggere. Det bor bare litt over 50 % latviere i Latvia. Mange av russerne ønsker at Latvia skal forenes med Russland, noe latviere ikke ønsker. Latvia ønsker at russerne skal bli statsborgere gradvis, ikke alle på én gang. Hvis alle russere som bor i Latvia, hadde fått statsborgerskap samtidig, er det tvilsomt om Latvia fortsatt hadde vært uavhengig av Russland. Da hadde ikke spørsmålet om NATO og EU lenger vært aktuelt, men latviere måtte igjen leve under russisk styre. Under krigen okkuperte tyskerne Norge. Nordmenn var ikke glade i tyskere, de var heller ikke glade i norske jenter som var sammen med tyskere, og heller ikke glade i halvnorske, halvtyske barn. Da krigen var slutt, forlot tyskerne Norge, og det var en gledens dag. Dette skjedde ikke i Latvia, krigen var slutt, men russerne ble der, de hersket, de styrte, de bestemte i mer enn 40 år. I latviers hjarter er det blandede følelser i forhold til russere. Er det rart eller er det normalt?